

تاریخ برای همه افراد از جمله من جذاب است. همه دوست داریم در مورد گذشتگان بدانیم و اتفاقاتی که رقم زدند را مرور کنیم و درس بگیریم. پرداختن به چهره‌ها کمک می‌کند هویت ملی بیشتر قابل درک باشد. این افراد بدون هیچ سخنی به کشورشان عشق داشتند و کارهای کردند.

فایده‌یک

ویژه‌نامه رادیو و تلویزیون روزنامه جام جم
شنبه ۴ تیر ۱۴۰۱ • شماره ۸۰۴

مستند در قلاب

فرصتی برای سفر در روزهای نه چندان دور

آجر به آجر روزهایی که امروز با عنوان تاریخ از آن اسم می‌بریم را اتفاقات و انسان‌هایی ساخته‌اند که هنوز که هنوز است رد آن در بخش‌های مختلف به چشم می‌خورد. افرادی که برخی از آنها جزو تأثیرگذارانی بودند که آثار یا نگاه و اقدامی که داشتند، شده بنیاد خیلی از رخدادهایی که امروز با آن روبه‌رو هستیم.

این تقابل باعث شده تا دانستن از روزهای خیلی دور و کمی نزدیک‌تر جذابیت‌های خودشان را داشته باشند و خیلی‌ها در هر مقطعی به شکلی سراغشان بروند.

مستند، یکی از این جهان‌هایی است که مثل مجموعه چوان سرو درپچه‌ای می‌شود به روی شخصیت‌هایی که روزی اتفاقی ادامه‌دار و ماندگار را رقم زدند. مصطفی رزاق کریمی که فیلم‌نامه‌نویس و کارگردان نام‌آشنایی است و تهیه‌کنندگی این مجموعه را به عهده دارد، معتقد است که این تاریخ و شخصیت‌هایش برای نسل جدید ناآشنا و روبه فراموشی است. او درباره هدفش از ساخت چوان سرو گفت: تلاش کردیم که در این اثر مشاهیر فرهنگی را معرفی کرده و ناگفته‌هایی از زندگی، آنها را در قالب فیلم مستند به مخاطبان خود ارائه دهیم.

شیوه روایتی که در این مجموعه به کار رفته هم نکته‌ای است که آن را دیدنی‌تر می‌کند؛ فیلم مستند همان قالبی است که باعث می‌شود بیننده صرفاً شاهد تماشای روایت خطی از یک موضوع و شخصیت نباشد و نظرش به دیدن ادامه قسمت‌ها هم جلب شود. در کنار نگاه و لحنی که برای این مجموعه در نظر گرفته شده، انتخاب شخصیت‌ها هم اتفاق جالب توجهی است که تنوع موضوعی را در عین اتحادی که در کلیت ماجرا وجود دارد، تکمیل می‌کند.

نگاهی به مجموعه «چوان سرو» در گفت‌وگو با یکی از کارگردانان این اثر

داستان انسان‌های جریان‌ساز و جاری در تاریخ

بخشی از هویت ملی ما را تاریخ و روزهایی که آدم‌های قبل از ما گذرانده‌اند، تشکیل می‌دهد به همین دلیل تاریخ همیشه در جامعه مهم بوده و به شکلی با همه ما گره خورده است. امروزه اما بین نسل جدید اهمیت به تاریخ و مطالعه پیرامون آن کمترنگ از گذشته شده در صورتی که شناخت تاریخ و اشخاص مهم آن بیشتر از قبل اهمیت دارد. با این حال هر از گاهی در بخش‌ها و رخداد‌های گوناگون سعی می‌شود که گریزی به تاریخ زده شود. مثلاً در قالب مجموعه کتاب‌های شخصیت‌های ماندگار و یا مجموعه مستندها و حتی سریال‌های تاریخی و....

شبکه مستند هم مدتی است میزبان یکی از این مرورها شده است. مجموعه مستند «چوان سرو» به تهیه‌کنندگی مصطفی رزاق کریمی و کارگردانی گروهی از مستندسازان جوان، مستند پرتیرای از چهره‌های شاخص فرهنگ و ادبیات ایران است که هر هفته یکشنبه‌ها ساعت ۲۱ از این شبکه روی آنتن می‌رود. دغدغه این مجموعه معرفی اشخاص مهم تاریخ است که برای این سرزمین قدم‌های بلندی برداشته‌اند. «چوان سرو» در هر قسمت سراغ یکی از افراد شاخص ایران می‌رود و با روایتی مستند به زندگی آنها می‌پردازد. در این مجموعه، مستند پرتیرای درباره چهره‌های ماندگار مانند محمد علی اسلامی ندوشن، شهریار، دکتر شهیدی، علامه قزوینی، محمد معین، نیما یوشیج، غلامحسین بنان، ملک الشعرای بهار، غلامحسین امیرخانی و سید محمد حسین مبین ساخته شده است.

هانیه علی‌نژاد
خبرنگار

هرچه در این خاک است بخشی از میراث ماست

یکی از کارگردان‌های این مجموعه مستند، حنیف شهپرارد است که با چند اثر در چوان سرو حضور دارد. سه مستند پرتیر از استادان علامه قزوینی، دکتر معین و سیدجعفر شهیدی از شخصیت‌هایی هستند که این کارگردان در چوان سرو سراغشان رفته است. مستند استاد معین یکی از کارهای او است که پخش آن نگاه‌های مختلفی را به خود جلب کرد. علاوه بر اینها شهپرارد از نویسندگان و کارگردان‌هایی است که در این حوزه آثار زیادی دارد. به بهانه این اتفاق تازه و چند قسمتی که به کارگردانی او در راه پخش از شبکه مستند است، از کم‌وکیف شکل‌گیری این کارها با او صحبت کردیم.

شهپرارد در مورد نحوه انتخاب شخصیت‌ها و تأمین اطلاعات برای گفتن از آنها بیان کرد: این شخصیت‌ها توسط تهیه‌کننده انتخاب شدند. چند گزینه بودند که در میان آنها این سه شخصیت به بنده رسید. من در حد مطالعات معمولی کلیاتی از این افراد می‌دانستم. البته مستندی در مورد دکتر معین و دکتر شهیدی دیده بودم. در مورد علامه قزوینی چندان اطلاعات نداشتیم و هرچه در موردشان می‌خواندم برایم جذاب‌تر می‌شد و به همین دلیل بود که کار پژوهش مستند علامه قزوینی برایم لذت‌بخش بود. لذا در مورد ایشان بسیار مطالعه کردم.

او افزود: من پیش از این هم در حوزه تاریخ معاصر کار کرده‌ام. در این اثر بیشتر با بخش ادبی زندگی این افراد کار داشتیم. همچنین در فیلم دکتر معین ما بازسازی زندگی ایشان را هم می‌بینیم.

این کارگردان با اشاره به یکی دیگر از شخصیت‌هایی که در این مجموعه از آن گفته شده، عنوان کرد: برای این دست کارها ما همیشه سراغ آثار و منابع مختلفی که در مورد هر شخصیت وجود دارد، می‌رویم. مثلاً برای مستند «علامه قزوینی»، زندگینامه کاملی در مورد او نوشته شده بود. بعد از خواندن آن، پیچیدگی و زندگی او برایم جذاب بود و به نظرم می‌طلبید که بیشتر از یک مستند کوتاه کار شود.

چم و خم پژوهش در مستندسازی از شخصیت‌ها

یکی دیگر از مواردی که در این دست آثار اهمیت زیادی دارد، بحث پژوهش است، موضوعی که شهپرارد با تأکید آن گفت: پژوهش‌هایی که در مورد این اشخاص انجام می‌شد به صورت متمرکز نبود اما همکاری دیگران بسیار کمک‌کننده بود. بسیاری از افراد در این مسیر به من کمک و برای غنی‌تر شدن کار تلاش می‌کردند. همچنین چون کار برای

تلویزیون بود ارتباط با آرشیو هم به خوبی اتفاق افتاد. در کنار اینها بخش زیادی از آرشیوها را از اشخاص می‌گرفتم. آرشیوهای بین‌المللی هم بخش دیگری هستند که مثلاً در مستند علامه قزوینی چون سال‌ها در خارج از ایران زندگی کردند به آن احتیاج داشتیم و سراغش رفتیم.

این کارگردان با اشاره به بازخوردهای خوب مخاطبان در مورد قسمت دکتر معین که روی آنتن رفت هم افزود: استقبال از این فضا بسیار خوب بود چرا که جریان این کار یک موضوع ملی بود و به شخصیتی برمی‌گشت که وجوه جالب توجهی داشت. علاوه بر این بینندگان بازسازی‌های ما را هم دوست داشتند و از آن استقبال کردند. در این قسمت دختر دکتر معین که اثر مورد استقبال او هم قرار گرفت، در تاریخ‌گذاری‌ها به ماکم زیادی کردند.

این‌که چرا پرداختن به این دست شخصیت‌ها در این روزگار اهمیت زیادی دارد سوالی بود که شهپرارد در پاسخ به آن بیان کرد: این فضا برای جامعه امروز بسیار نیاز است. افراد زیادی هم هستند که می‌توان در موردشان کار کرد اما بستگی به نوع نگاه تلویزیون به آن اشخاص دارد. خیلی از افراد به دلیل عدم وجود عکس یا ناشناخته بودن برای مدیران شناخته شده نیستند؛ در حالی که ممکن است خیلی از اینها اشخاص مهمی باشند. از طرفی تاریخ برای همه افراد از جمله من جذاب است. دوست داریم در مورد گذشتگان بدانیم و اتفاقاتی که رقم زدند را مرور کنیم و درس بگیریم. این چهره‌ها کمک می‌کنند هویت ملی بیشتر قابل درک باشد. این افراد بدون هیچ سخنی به کشورشان عشق داشتند و کار می‌کردند. آنها وظیفه خود می‌دانستند که برای ادبیات فارسی کاری کنند. ادبیات فارسی برای آنها برابر با ایران بود و نباید فراموش کرد همه زبان‌هایی که در این مرز و بوم است، برای ایرانند و باید روی آنها کار شود. هرچه جزو این خاک است بخشی از میراث ماست، مواردی مثل ادبیات، موسیقی، زبان نواحی، افسانه‌ها و.... بنا به همین نگاه اگر این مسیر ادامه پیدا کند می‌توان روی اشخاص مختلف و زیادی کار کرد و از آنها گفت.

این کارگردان در آخر خاطرنشان کرد: میان این سه مستند که کار کردم، مستند علامه قزوینی را بیشتر از باقی دوست داشتم. چون جنبه شیرین ادبیاتی برای من داشت و از لحاظ تاریخی هم قدیمی‌تر بود.

